

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

15 Quid intersit inter eiectum, fugitium, & apostatam, & ad quid eiectus teneatur, quidve poßit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

non solum iustum, sed etiam diuinitus inspiratum: quod etiam satis constat per S. Sedis Apostolicæ & Concilij Tridentini luculentam approbationem.

Dixi posse dimitti quantum est ex vi admissionis, & illius contractus; quia si Constitutiones spectentur, non possunt dimitti nisi ob graues causas ibidem expressas. Itaque et si Religio non obligetur ex vi admissionis, obligatur tamen ex vi Constitutionum.

108 Dices, Si possunt dimitti: ergo non sunt verè Religiosi; quia non habent statum firmum & immobilem. Deinde iniquum videtur, vt postquam renuntiauerint bonis absque vlla spe recuperandi, eiciantur extra Religionem, & cogantur sibi querere victum.

Respondeo ad Primum, negando consecutionem. Ad essentiam enim Religionis aut alterius status propriè dicti non requiritur tanta firmitas vt per Superiorem non possis solui; sed sufficit vt tempus non possis soluere, vt patet in statu seruorum, qui tamen à domino possunt manumitti; & in statu Religiosorum professorum, qui auctoritate Summi Pontificis liberari possunt. Itaque cum illi seipso nullo modo possint vinculis votorum eximere, habent eam firmitatem, quæ sufficiat ad statum perpetuum & immobilem. Fateor tamen non habere omnem firmitatem, quam habent professi; sed hæc non est ad essentiam Religionis necessaria, vt supra dubit. 1. ostensum est. Vide Nauarrum comment. 1. num. 19.

Ad Secundum: Ratione Constitutionum non possunt dimitti sine graui causa: vnde non plus est incommodi, quam in dimissione professorum; & ratissimè contingit vt quis post renuntiationem dimittatur. ob hanc etiam causam interdum permittitur vt renuntiatio ad aliquod tempus differatur.

D V B I T A T I O X V.

Quid inter sit inter eiectum, fugitiuum, & apostatam, & ad quid eiectus teneatur, quidve possit.

109 **S**uppono, Eiectum non esse Apostatam, nec Fugitiuum: Sceleris fugitiuum: Fugitiuus enim est, qui sponte discedit, idque vel animo deserendi institutum, & sic est Apostata; vel certè vt sit extra potestatem Superioris; & ad tempus liberè vagetur, cum animo redeundi; & sic solum dicitur fugitiuus. Qui eicitur non sponte recedit, sed iustus vel compulsus. Itaque qui eiectus vel dimissus discedit, non incurrit excommunicationem, aut alias pœnas apostatarum.

Qui verò fugit dimisso habitu, est excommunicatus; et si non animo apostatandi id faciat, c. Vt periculosa. 2. ne Clerici vel Monachi, in 6. quia habitum suæ Religionis temerè dimittit. si tamen non dimittat habitum, non est excommunicatus, et si fugiat ex Monasterio, nisi fortè animo apostatandi fugiat: quo casu secundum quosdam erit excommunicatus, etiam si habitum retineat.

Sed verius puto Iure communi non esse excommunicatum. nam dicto cap. Vt periculosa,

solum excommunicatur is, qui temerè habitum dimittit. Vnde DD. fatentur quidem esse apostatam, quod per se euidenter est; (apostata enim dicitur à desertione Instituti Religiosi; non autem ab habitu depositione) non tamen dicunt incurrit excommunicationem. Imò Siluester v. Apostasia, quæst. 8. & Caiet. in Summa, eodem verbo, apertè insinuant non esse excommunicatum nisi habitum dimiserit. Confirmatur, quia lex pœnalis non est extendenda vltra verborum proprietatem.

Dices, Si est apostata; ergo incurrit pœnas apostatarum, inter quas est excommunicatio. *Obiectio.*

Respondeo, Possè puniri vt apostatam, videlicet excommunicatione, carceris inclusione, suspensione ab Ordinibus, non tamen incurrit pœnam excommunicationis latæ sententiæ, Iure communi, nisi habitum dimiserit; quod ordinariè fieri solet. *Responsio.*

Dico Iure communi, quia quædam Religiones habent priuilegia, quibus ipsarum apostatæ absolute excommunicantur, etiam si habitum retineant.

Quod autem ad eiectos attinet, quædam hæc sunt notanda. Primò, Si quis solum eiectus sit ad tempus, vt se emendet, hunc teneri se emendare, habilemque reddere, & tunc rursus se offerre Religioni vt denuò recipiatur. Si verò per sententiam absolute eiectus sit, non teneri se offerre, imò nec posse compelli per Superiorem Monasterij vt redeat; iuxta Nauarrum consil. 51. de Regularibus, & comment. 2. num. 33. & 36. Ratio ipsius est, quia per sententiam talem, Religiosus desinit esse membrum illius Ordinis, ac proinde eximitur eius iurisdictioni, sicut seruus eiectus à domino, efficitur sui iuris, & desinit esse sub domini potestate. *110 Eiecti an teneantur redire.*

Si dicas, Cap. vltimum de Regular. (quod est Concilij Lugdun. sub Gregorio X.) iubet vt Visitatores, vel Abbates maiores, vel Priores requirant fugitiuos & eiectos; & cogant Monasteria vt eos recipiant; & si nolint reuerti, eos excommunicent. *Sententia Nauarri.*

Respondet Nauarrus locis citatis, hoc esse intelligendum de eiectis iniuste vel inordinate, vel saltem non per sententiam definitiuam.

Alij dicunt dispositionem illius cap. non esse amplius in vsu: nam ne fugitiuos quidem requirere solent. et si enim eiecti possint compelli ad reditum per Summum Pontificem, qui etiam statueret potest vt querantur & reducantur; si tamen hoc statum non est receptum, vel si contraria consuetudine aboluitum, non obligat.

Verius tamen puto, eos teneri reuerti, maxime si à suis Superioribus requisiti fuerint. Probatur Primò, Quia si nolint redire, possunt & debent excommunicari tanquam contumaces, vt expressè habetur d. cap. vlt. de Regular. vbi supponit Concilium eos saltem tunc teneri: non enim illis nouam obligationem imponit, sed eorum Superioribus, vt eos querant & compellant. loquitur autem de omnibus eiectis & fugitiuis. Secundò, Facto diuortio per sententiam definitiuam, nocens tenetur reuerti, si innocens velit eum in gratiam recipere & sibi reconciliare; vt communitè Doctores tradunt. non enim innocens per diuortium iure suo priuatus est, cum illud in fauorem ipsius factum sit. quod autem in fauorem alicuius *111 Verius est teneri redire.*

alicuius inductum est, non debet in eius damnum retorqueri, vt habet reg. Iuris 61. in Sexto: ergo Religiosus per sententiam eiectus tenebitur reuerti, si Ordo illum repetat: sicut enim professio est spiritalis coniugium, ita eiectio spiritalis diuortium. Tertio, Quia ex vi votorum & professionis suæ tenetur manere in Religione sua vsque ad mortem: ergo quantum in se est, tenetur id præstare, & impedimenta amouere: ac proinde cum iam facta sit illi potestas redeundi, tenetur redire, vt soluat quod Deo promisit. Confirmatur, Quia antea solum excusabatur per impossibilitatem, eò quòd non esset in ipsius potestate ibi manere: ergo cum iam id ei factum sit possibile, recurrit vis obligationis. Hanc sententiam insinuat Siluester Religio 6. qu. 12. cum ait, eiectum cogi posse vt redeat; & D. Bonauentura quæst. 2. in Regulam S. Francisci. Si tamen aliū Ordinem ingressus fuerit, non tenebitur redire; quia Prælati hoc ipso quo illum expulit, & habitu priuauit, ei facultatem fecisse censetur alium Ordinem ingrediendi (non enim cupit illum manere in sæculo) quam reuocare non potest, quando res non est integra.

Non tenetur aliud intrare.
Secundò, Eiectum non teneri intrare aliud Monasterium. Ratio est, quia ad hoc se non obstrinxit. vel enim tenetur redire ad suum, cui erat obligatus; vel ad nullum.

Si vouerit Religionem in genere?
Dices, Quid si antea vouerat Religionem in genere?

Respondeo, Quidam putant, eo euentu illum teneri ingredi alium Ordinem, si in suo non recipitur; quia manet votum Religionis, cui tenetur & potest satisfacere. Insinuat hoc Sotus libro 7. de Iustitia, quæst. 2. art. 1. ad 3. & quidam alij recentiores.

Sed verius est non teneri. Ratio est, quia hoc votum Religionis in genere, fuit extinctum per professionem factam in hac Religione: omnia enim vota simplicia commutantur in solemnia Religionis; vt supra c. 40. num. 92. ostensum est. Adde, mentem ipsius non videri fuisse se obligare ad ingrediendam aliam Religionem, si post professionem contingeret eiici ex ista: nisi forte id expressè cogitauerit, & apud se statuerit cum voueret. quo casu si de eo constaret, putarem debere aliam Religionem capessere, nec posse in sæculo remanere: quia illud votum non fuit per professionem commutatum, cum nulla ratio commutationis subfuerit. Executio enim eius non concurrat simul cum executione professionis, sed solum inducitur in locum huius, si contingat hanc impediri.

112 Tertio, Posse eiectum in sæculo vti veste clericali; quia spoliatus habitu suæ Religionis per sententiam, non tenetur, imò nec potest eo vti; vt docet Nauarrus Comment. 2. num. 36. Superest igitur vt utatur veste clericali, statui suo conueniente.

Quarto, Non posse acquirere sibi alicuius rei dominium: quia manet verè Religiosus, obstrictus tribus votis substantialibus. Itaque est dominij incapax.

Cui acquiritur.
Petes, Cui ergo acquiritur? Nauarrus Comment. 2. num. 33. docet non acquirere Monasterio, quia non est amplius illius membrum, nec illi subiectus. sed si exemptus sit, acquirere Summo Pontifici: si non exemptus, Episcopo loci. Hæc sententia est probabilis.

Verius tamen puto cum Molina disputat. 140. ipsum acquirere Monasterio, vel dominium, si est capax; vel saltem commoditatem post mortem suam, si non est capax. Ratio est, quia Monasterium per culpam & punitionem Religiosi, ius suum, quod in bona illius habebat, amittere non debuit. Nec est simile de seruo; tum quia seruus per eiectionem à domino efficitur planè liber, & dominij capax, Religiosus verò minimè: tum quia hic non ita præcisus est à Religione sua, quin teneatur reuerti, si Religio velit; & si se emendauerit, cogi possit Religio illum admittere, nisi iustas causas habeat reculandi.

Dices, Si infans fuerit expositus à parente, eximitur à patria potestate, nec acquirit parenti; si militet si seruus à domino, efficitur liber, vt colligitur cap. vnico, de infant. & languidis; ergo pari modo si Religiosus eiectus fuerit à Monasterio, eximitur iuri illius, nec acquirit illi, sed Pontifici vel Episcopo.

Respondeo negando consequentiam; quia illud statutum est in pœnam crudelitatis parentum & dominorum: pœna autem non debet extendi ultra suum casum; præsertim cum nulla sit crudelitas aut culpa in expulsionem Religiosi. Deinde si hac in re est culpa aliqua, vel illa est in solo Prælato; & sic non debet nocere Monasterio; nam delictum personæ non debet in Ecclesiam redundare, vt habetur Regula 76. in Sexto. Idem dicendum, si est in minore parte Capituli. Vel est in Capituli maiore parte; & sic, etsi Monasterium possit priuari, non tamen priuatum est iure suo ante sententiam. Quòd si beneficium obtinuerit, acquirere beneficium & suæ Ecclesiæ.

De fugitiuis & apostatis dubium non est hos Ordini acquirere; quia Monasterium eos à se non abdicauit.

113 Quintò, Religiosum eiectum, eorum, quæ acquirunt, habere administrationem, tum ad alimenta, tum ad pias causas; hæc enim tacitè conceditur dum eiicitur. non tamen potest testari, quia Iure ad hoc inhabilis.

Dices, Quid si in illicita expenderit, tenebitur ne accipiens ab eo aliquid ad restitutionem? Vi detur teneri, quia ille non est dominus, sed solum administrator: atqui ob hanc causam obnoxius est restitutioni quod Abbas vel alius Regularis illicitè expenderit, vt supra dubit. 9. dictum est. Hæc sententia est valde probabilis: nam DD. generatim loquuntur.

Contrarium tamen magis est vsu receptum, idque verius esse docet Molina disput. 276. Ratio est, quia tota commoditas interim dum viuunt ita ei relinquuntur ac si Religiosus non esset; nec cuiquam curæ est quomodo expendat: nam Monasterium non censet res illius in bonis suis ante eius mortem.

114 Sextò, Verius est, non recidere in obedientiam Episcopi ex vi sui voti & professionis: etsi Nauarrus multis locis (vt Comment. 2. num. 34. 35. & in obedientiam Episcopi) contrarium probare nitatur; sed solum teneri illi obedire, sicut alij de Clero. Ita Molina disputat. 140. & Azor. libro 12. cap. 16. quæst. 11. sic enim toto orbe vsu receptum; nec Episcopi aliquid peculiaris Iuris in illos vsurpant. Ratio est, quia in professione non intendunt se obstringere Episcopo per votum obedientiæ, sed solum suis Prælati Regularibus, & Romano Pontifici, qui

qui est omnium Religiosorum communis Superior, cum ab ipso omnis iurisdictio spiritualis ad illos descendat. Itaque cum promissio & votum non operetur ultra intentionem promittentis, non tenentur Episcopo ex vi voti; quod maxime locum habet in iis qui erant ab Episcoporum iurisdictione exempti: nam in non exemptis valde probabilis est sententia Nauarri, quia ex vi voti subsunt Episcopo. non tamen tenentur se illi offerre vt ipse eos dirigat, & ab ipso in omnibus dependeant, vt vult Nauarrus; quia hunc modum viuendi non

vouerunt: sicut nec ad aliam Religionem tenentur; imò nec à Romano Pontifice compelli possunt vt aliam capeant, vt idem Nauarrus docet de Regular. consil. 17.

Septimo, Eiectum non est solum suis votis; ¹¹⁵ et si cesset ex parte executio ob defectum materiae; ^{An solutus suis votis.} nempe quia caret Superiore à quo dirigatur, debet tamen ea seruare in præparatione animi. A reliquis verò monasticis obseruantis, vt à ieiuniis, vigiliis, delectu ciborum, silentio, est liber: quia hæc comitantur vitam monasticam.

CAPVT XLII.

De Iuramento & Adiuratione.

Constat Dubitationibus 14.

EXplicatâ naturâ voti, & status Religiosi, qui voto constat; sequitur alius religionis actus, qui iuramentum, iusiurandum, & interdum sacramentum (eò quod sit rei sacræ attestatio) à Iure & Scriptoribus vocatur. Huic affinis est adiuratio, quæ etiam per aliquid sacrum fit, quam eodem capite tractabimus. De iuramento agit D. Thomas quæst. 89. de adiuratione, quæst. 90.

DUBITATIO I.

Quid sit Iuramentum.

D. Thom. quæst. 89. art. 1.

1
Iuramentum.

IURAMENTVM dicitur à Iure, quia instar Iuris habendum. vnde à Latinis passim vocatur Iusiurandum. Græcis dicitur ἑρκος. quasi ἑρκος, & septum firmum, extra quod non liceat procedere. Est autem Iuramentum nihil aliud quam attestatio diuini Numinis, vel inuocatio diuini testimonij ad fidem faciendam, vel promissionem firmandam.

Attestatio.

Est attestatio, id est, actio illa seu inuocatio, qua Deus adducitur in testem; quæ actio est opus intellectus, nam est locutio interior vel exterior, supponens actum voluntatis, quo intendimus illum in testem vocare.

2
Obiectio.

Dices, Ergo qui iurat, petit miraculum: Deum enim præbere testimonium dictis hominum, est res insolens supra naturæ ordinem. Deinde si iuramentum est inuocatio diuini testimonij, ergo est actus orationis; quia inuocatur Deus vt opem ferat ad persuadendum; ac proinde Sancti, quando inuocabant Deum vt miraculis prædicationem comprobaret, iurabant.

Resp.
Non petit miraculū.

Respondet ad Primum, negando conseq. Non enim iurans petit absolutè vt Deus nunc testetur, sed quando ei placuerit; vel saltem quando illuminabit abscondita tenebrarum, & reuelabit occulta cordium, quod testimonium nulli deest: hoc autem valet ad fidem faciendam; quia non facile putatur quis ita esse improbus, vt ausit Deum facere testem falli.

Ad Secundum: Qui iurat, non inuocat diuinum

testimonium per modum orantis, sed per modum testantis; sicut dicitur inuocare testimonium Principis vel populi, qui dicit, Testor Principem, testor populum. hoc enim non est propriè orare, deprecari, sed testem constituere, & quantum in se est, ad testandum mouere. Simili modo dicimus, Facio Deum meum Iudicem, meum patronum, procuratorem, vindicem, &c. exprimentes affectum, quo illum ad hæc, quantum in nobis est, monemus, absque alia deprecatione.

Hinc patet Primò, Cur periurium sit graue peccatum; quia nimirum qui falsum iurat, quantum in se est, facit Deum approbare falsum pro vero; quæ est atrox iniuria. Sicut enim, qui dicit, Deus sit mihi socius, adiutor, fautor huius furti, homicidij, &c. affectu ipso & quantum in se est, facit ipsum auctorem & fautorem peccatorum: sic qui in mendacio dicit, Deus sit mihi testis; facit ipsum, quantum in se est, approbatorem mendacij.

Patet Secundò, Duo requiri ad essentiam iuramenti, intentionem iurandi, seu Deum testem faciendi, & locutionem, qua in testem vocetur. vnde si alterum horum absit, non erit iuramentum. Itaque illis formulis, *Per fidem meam*, *Fide boni viri*, *Fide boni Christiani* vel *Sacerdotis*, vt ordinariè accipiuntur, non est iuramentum, vt docet Nauarrus cap. 12. num. 2. Caiet. qu. 89. art. 6. Sotus lib. 8. q. 1. art. 1. & alij multi. nam qui sic loquuntur, non intendunt iurare, sed solum significare se loqui ex virtute fidei vel veritatis, quam vir probus, Christianus, Sacerdos, in dictis & promissis suis adhibere debet; & si fallat, vt non habeatur verax aut fidelis. Si tamen intelligant fidem Catholicam, erit iuramentum: qui enim dicit, *Per fidem Catholicam*, *per sanctum Evangelium*, censetur auctorem illius in testem addicere. Nihilominus si alio sensu & alia mente huiusmodi verbis vteretur, non esset iuramentum; vt si dicendo, *Per fidem meam* feci, dixi, faciam, &c. vellet significare causam efficientem vel impulsiuam. Neque in his est iuramentum, *Per meam conscientiam* (ethi Soro de hoc aliter videatur) *super meam conscientiam*, *in conscientia*, *in veritate*; tantum enim significant se loqui ex conscientia & veritatis notitia. & idem valent, *Per conscientiam*,